

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XIX. An filius Dei sit Autotheos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

am si illa Maxima esset vniuersaliter vera in rebus finitis, non propterea deberet esse vera in Deo infinito: nam si anima rationalis, quia spiritualis, naturaliter est in pluribus partibus corporis realiter distinctis, nec valet iste syllogismus: manus & pedes sunt idem loco cum anima; sunt ergo idem loco inter se: quanto magis Deus, qui est infinitus Spiritus, poterit esse simul in pluribus suppositis.

Ad TERTIVM nego esse syllogismum expositivum: cum (hæc essentia) habet se per modum termini communis, ut dictum est. Quare sicut non valet, aliquis homo est Petrus, aliquis homo est Paulus, ergo Paulus est Petrus, ita non valet hæc essentia est Pater, hæc essentia est Filius, ergo Filius est Pater. Atq; hæcenus quidem de distinctione Trinitatis generatim disseruimus. Nunc speciatim de distinctione Patris à Filio differemus, quæ erat pars quarta propositæ disputationis.

CAPVT XIX.

An Filius Dei sit autotheos.

ST NOVA quædam hæresis, quæ nescio an sit in re an solû in verbis. Genebrardus enim lib. I. de Trinitate refellit ex professo hæresim quam vocant autotheanorum, id est, eorum, qui dicunt, Christum esse Deum à seipso, non à Patre, & hanc hæresim tribuit Caluino & Beza. & in præfatione eorum librorum suspicatum Franciscum STANCARVM auctorem primum huius hæresis fuisse. Gulielmus etiam Lindanus in secundo Dialogo, quæ inscribit, Dubitantius, & Petrus CANISIVS præfatione libelli S. Ioanne Baptista, eundem errorem Caluino attribuit. In quo errore apertè sequitur, aut Filium non distinguere naturaliter à Patre, qui est error Sabellij; aut certè distinguere à Patre, & non esse Filium Dei, sed aliud quoddam principium; qui error accedit proximè ad Manicheismum. Quam igitur quid de tota hac re sentiam.

PRIMUM in Stancaro nihil tale inuenire potui, fateor tamen, me non legisse omnia ipsius opera, sed ea solùm, quæ de Trinitate, & mediatore scripsit. CALVINVM existimo, quod ad modum loquendi, sine dubio errasse, & dedisse occasio-

nem, vt de illo scriberentur, quæ scripta sunt à nostris. Nam lib. I. Inst. ca. 13. §. 19. ita ait: *Nunc scriptores Ecclesiastici Patrē Filij principium esse tradunt, nunc Filiū à seipso & diuinitatem & essentiam habere asseuerant.* Et infrà: *Ergo cū de Filio sine Patris respectu simpliciter loquimur, benè, & propriè Filium à se esse asserimus.* Et §. 23. de Filio loquens: *Quomodo, inquit, creator, qui omnibus esse dat, non erit à seipso, sed aliunde essentia mutuabitur?* Et idem Calvinus in epistolis ad Polonos, & in lib. cōtra Geutilem, passim asserit Filium esse *αὐτόθεν*, hoc est, à seipso Deū, & impropriè, & durè etiam dictum esse in symbolo, Deum de Deo, lumen de lumine.

Sed quanquam hæc ita se habeant, tamen, dum rē ipsam excutio, & Caluini sententias diligenter considero, non facilè audeo pronuntiare, illum in hoc errore fuisse. siquidem docet Filium esse à se respectu essentia, non respectu personæ, & videtur dicere velle, personam esse genitam à Patre, essentiam non esse genitam, nec productam, sed esse à seipsa, ita vt si à persona Filij remoueas relationem ad Patrem, sola restet essentia, quæ est à seipsa.

Cur autem Calvinus ita sensisse credam, exponā breuiter, non tam vt illum defendam, aut excusem, qui se tot suis hæresibus indignum reddidit non modò defensione, sed etiā communionē Catholicorum, quàm vt ostendam nō esse opus immorari in ista quæstione, cū in re non sit quæstio.

PRIMO Calvinus fatetur lib. I. Instit. cap. 13. §. 13. vnā numero naturā esse in tribus distinctis personis, & ibi dicit Filium à Patre genitū. At certè non est intelligibile, quomodo Filius sit à Patre, & habeat eandem naturam cum Patre, & non habeat illam à Patre, nec enim Filius dici potest sola relatio, sed aliquid subsistens in natura diuina.

Præterea ibidem §. 23. apertè dicit, essentiam à Patre Filio esse communicatam: *Si in essentia, inquit, est discretio, respondet, an nō cum Filio eam communicauerit? hoc verò non potuit esse ex parte, quia dimidium fabricare Deum nefas esset.* Adde, quòd hoc modo fæde lacerarent Dei essentiam, restat *et cetera, & in solidum Patris & Filij sit communis.* Hæc ille, qui rursum §. 25. dicit, Filium esse sapientiam genitam, & Patrem esse fontem Deitatis.

DANIQVE qui asserunt Filium à seipso habere essentiam, idco

Pugnat SECUNDO cum Conciliis. Nam omnia ferè Concilia post Nicaenum receperunt Symbolum Nicænum cum illis verbis: *Deum de Deo, lumen de lumine, vt Sardicense, Constantinopolitanum I. Ephesinum I. & omnia alia.* At profecto est intolerabilis Caluini superbia, quia eam formam loquendi reprehendit, quam omnia Concilia primaria approbant. Nec dissimilis est in hac parte Caluinus Ariani. Nā in Concilio AQUILENSI S. Ambrosius nunquam potuit extorquere a duobus hæreticis Ariani, vt dicerent Filium esse Deum verum de Deo vero. semper enim illi respondebant, Filium esse verum vnigenitum, veri Dei Filium, & similia. nunquam autem verum Deum de Deo vero, etiamsi fortè centies interrogati sint. & à Caluino, in Concilio Lausanensi nunquam potuisse extorqueri, vt fateretur Filium esse Deum de Deo, refert Petrus Carolus, qui interfuit, in epist. ad Cardinalem Lotharingæ.

Pugnat TERTIO cum doctrina Patrum. Nam Gregorius Thaumaturgus in suo symbolo dicit Filium esse Deum ex Deo. Et ante eū Iustinus initio lib. de recta fidei confessione. *Pater, inquit, inuisibiliter habet essentia, Filius nascibiliter.* Epiphanius hæres. 69. vocat Filium Deum de Deo. Hilarius initio lib. 4. de Trinit. *Nihil, inquit, nisi natum habet Filius, id est, omnia habet propter natiuitatem.* Augustin. tract. 31. in Ioan. *Quidquid, inquit, est Filius, de illo est, cuius est Filius, & deo Dominum Iesum dicimus Deum de Deo, lumē de lumine.*

Pugnat QUARTO cum ratione, & cū ipsa Caluini sententia. Nam si ipse asserit Patrem cōmunicasse Filio essentiam, quomodo potest verè dicere Filium habere à se essentiam? Item, si dicit, Filium esse productum à Patre, quomodo potest negare essentiam, & vitam in Filio esse à Patre? nec enim Filius dicitur sola proprietas, sed integra hypostasis.

Adde, quod rationes eius nihil valent. Nam PRIMO Caluinus dicit se moueri Patrum auctoritate, qui interdum dicunt Filium à se ipso esse. Citat autè August. in Psal. 109. & Cyrill. li. 7. Trinit. qui dicunt, Patre & Filium esse vnum principiu. Ex quo videtur sequi tam Patrem, quàm Filiū carere principio, & proinde esse à se. Itē citat Augustinū, qui in Psal. 68. initio, & tract. 39. in Ioan. ait, Filiū ad Patrem dici, Deum autè ad se ipsum, sicut Pater ad Filium dicitur Pater, ad se dicitur Deus.

Sed ista argumenta nihil concludunt. Nam Patrem, & Filium esse dicimus vnum principium respectu creaturarum cum quo tamen cohæret, vt Pater sit principium sine principio, Filius principium de principio, vt idem A. V. G. V. explicat tract. 39. in Ioan. vbi exponens illud: Tu quis es principium qui & loquor vobis; dicit Filium esse principium de principio, sicut est Deus de Deo, lumen de lumine. Nam idem, Filium esse Deum ad se, & Deum à se. Nam illud proprie significat nomen Dei non esse relatiuum, & tamen conuenire Filio, & hoc Augustinus dicit, & verum dicit, quia etiam Filius sit relatiuum, tamen est relatiuum subsistentis, & diuinum, & proinde essentiam includens, quæ absoluta est. Verò Filium esse Deum à se, significat Filium Dei non esse Filium Dei, sed ingenitum, quod Augustinus nunquam dicit, sed Calvinus falsò illi attribuit.

SECUNDA ratio Caluini est, quia si Filius non haberet se essentiam, esset precario Deus, immò Deus titularis, ipsa similis creaturis, quæ aliunde suam esse accipiunt. A. V. G. V. DEO, hoc argumentum bene concludere contra Gentilem, ideo dicebat Filium non habere à seipso essentiam, quia tunc dicitur tabat ipsum habere essentiam quandam creatam à Patre contra nos nihil valent illæ consequentiæ; nam etiam dicitur Filium à Patre habere essentiam, tamen dicimus eam habere, per necessariam, & naturalem communicationem, & non esse precario, sed naturaliter Deum. Item dicimus, quod à Patre accipere eandem essentiam, quam habet Pater, à deo non esse titularem, sed verum & realem Deum.

TERTIA ratio est, quia Filius dicitur Iehoua sicut Pater, hoc nomen significat ipsum esse ceu fontem essendi, & proinde de à seipso est quoad essentiam. RESPONDEO, hoc argumentum contra Gentilem bene concludere, quia si Filius est fons essendi, non ergo habet essentiam derivatam à Patre, sed habet illam vnam essentiam, à qua procedunt omnes essentiæ; tamen sicut dicitur Deus de Deo, & principium de principio, sic potest dici fons essendi de fonte essendi. B. A. V. G. V. S. T. I. N. V. S. dicit in lib. 7. de Trinit. cap. 2. & lib. 14. vbi ait; Filium esse Deum de Deo, lumen de lumine, & sapientiam de sapientia, essentiam de essentia; & tamen Patrem Filium vnum esse Deum, & vnum lumen, & vnam sapientiam, & vnam essentiam.

essentiam. Vbi tamen obseruandum est eum accepisse nomina abstracta pro concretis, cum dixit essentiam de essentia, sapientiam de sapientia.

ADDENDVM est hoc loco tam Patrē, quàm Filium posse dici *αὐτόθεον*, sed alio sensu quàm acceperint Valentinus, & Caluinus hoc vocabulum. Nam si *αὐτόθεος* significaret eum, qui est Deus à seipso, vt illi existimant, certè nec Pater, nec Filius posset dici *αὐτόθεος*, nam Filius non est Deus à se, sed à Patre, Pater etiam non est Deus à se, sed à nullo. esse enim à se, est productum esse à se, Pater autem est simpliciter ingenuus, & improductus. Nec probanda est forma loquendi. LATANTII, qui lib. I. cap. 7. dicit, Deum à seipso esse procreatū. at potest *αὐτόθεος* significare eum, qui est ipse Deus, id est, verissimè Deus, quomodo dicimus, hæc est ipsa veritas, & Græci dicūt *αὐθαλήθεια*. item *αὐτάδελφος* proprius, seu germanus frater, *αὐτεξέστος* propriij iuris. & in hac significatione Epiphanus hæ. 69. vocat Filium Dei *αὐτοτέλειον*, & *αὐτόθεον*, id est, verè perfectum, & verè Deum.

CAPVT XX.

De processione Spiritus sancti à Filio.

RESTAT pars postrema disputationis de distinctione personarum, in qua explicanda est distinctio, & processio Spiritus sancti à Filio. quæ conuersione necessariò tractanda est tum propter Armenos, Græcos, Ruthenos, Moscos, & alios qui adhuc in errore perseverant, tum etiam propter novos Arianos. Nam Valentinus GENTILIS prothesi 36. & 37. solum Patrem vult esse essentiatorem Filij & Spiritus sancti.

Et quoniam Græci non solum nõ credunt Spiritum sanctum à Filio procedere, sed etiam conqueruntur Latinos ad symbolum addidisse particulam (*filioq;*) sine consensu ipsorum: Tria tractanda erunt. PRIMO, de origine huius hæresis, & schismatis, & de tempore illius additionis factæ. SECVNDO, an Spiritus sanctus à Filio procedat. TERTIO, an potue-